

Uczeń zdolny

Elżbieta Babicz
doradca metodyczny
wychowania, profilaktyki i wychowania do życia w
rodzinie, MODM

Dla edukacji uczniów zdolnych konieczne są konkretne ustawy oświatowe umożliwiające:

- tworzenie odpowiednich instytucji, w tym wyspecjalizowanych szkół
- tworzenie odpowiednich programów obejmujących także możliwości indywidualnego kształcenia zdolnych.

Komponentami strukturalnym są:

- administracja oświatowa i szkolna
- dobrze wykształceni nauczyciele wyposażeni w wiedzę z zakresu pedagogiki zdolności.

Nauczyciel jest kluczowym czynnikiem w całym systemie kształcenia uczniów zdolnych, zatem uwaga Ministerstw Edukacji Narodowej oraz Nauki i Szkolnictwa Wyższego powinna być skoncentrowana na edukacji i pozycji nauczycieli w społeczeństwie.

Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych

Poradnik dla nauczycieli i wychowawców

praca zbiorowa pod red.

Wiesławy Limont

Joanny Cieślikowskiej

Dominiki Jastrzębskiej

Jak pracować ze zdolnymi?

Poradnik dla nauczycieli i rodziców

Marcin Braun, Maria Mach

Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych

Poradnik dla nauczycieli i wychowawców

praca zbiorowa pod red.

Wiesławy Limont

Joanny Cieślikowskiej

Dominiki Jastrzębskiej

Psychologiczne i społeczne
uwarunkowania
rozwoju uczniów zdolnych

Joan Freeman

Visiting Professor at Middlesex University UK

Losy zdolnych.

Co się zdarza, kiedy zdolne dzieci dorastają

Jaki wpływ na życie mają pojawiające się **szanse** oraz **czynniki osobowościowe**?

W trudnych sytuacjach osoby lubiące wyzwania działały zdecydowanie lepiej, podczas gdy inni byli onieśmieleni i rezygnowali z walki. Ci, którzy mieli otwarte umysły na uczenie się, byli w dużo lepszej sytuacji niż ci bojący się świata, którzy nie byli szczęśliwi lub nie osiągnęli sukcesu w życiu.

Część zdolnych – czy to intelektualnie, czy to duchowo, przedsiębiorczo lub muzycznie – pomimo dużych zdolności nie wykorzystywała posiadanego potencjału. Inni możliwości wykorzystali.

Najważniejsze dla osiągnięcia sukcesu w życiu dorosłym dla osób na różnych poziomach zdolności były pojawiające się szanse, determinacja, ciężka praca, zdolności oraz pozytywna i otwarta postawa.

Anna Mróz

Uniwersytet Zielonogórski

Rola wzmożonej pobudliwości emocjonalnej w przyspieszonym rozwoju osób zdolnych

Pojęcie wzmożonej pobudliwości emocjonalnej pochodzi z teorii dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego. Oznacza uwarunkowaną biologicznie wzmożoną skłonność zarówno do doświadczania emocji pozytywnych, jak i negatywnych

•
→Z jednej strony przejawy tej pobudliwości u dzieci mają często charakter **negatywny**, powodując trudności w adaptacji społecznej.

→Z drugiej strony ten rodzaj pobudliwości jako ważny składnik **potencjału rozwojowego**, niezbędny dla przyspieszonego (pełnego) rozwoju osobowości u osób uzdolnionych. Jego obecność pomaga uniknąć tak zwanego rozwoju jednostronnego, w którym uzdolnienia lub talenty są wykorzystywane wybiórczo, nie przyczyniając się do powstania dojrzałej osobowości.

Czy w polskim systemie oświaty potrzebni są pedagodzy zdolności?

Nauczyciel jest tym ogniwem w systemie szkolnym, które w największym stopniu (pozytywnie lub negatywnie) oddziałuje na rozwój ucznia zdolnego.

Osoby pracujące z uczniami zdolnymi powinny posiadać wewnętrzną motywację do podejmowania działań (badania wykazały, że nauczyciele osiągający wybitne wyniki w pracy z uczniami zdolnymi charakteryzują się entuzjazmem, pasją, poczuciem misji, czyli wykazują aktywność, gdyż są nią zainteresowani i czerpią przyjemność z samego działania). Jeśli czynności wobec ucznia zdolnego wykonywane będą pod wpływem obowiązku, przymusu, presji zewnętrznej, nacisku oceniania i tym podobnych, to motywowane w ten sposób działania mogą być pozorne, nie zawsze wykonywane na odpowiednim poziomie, pozbawione zaangażowania i nie przyczynią się do realnego zapewniania uczniom zdolnym niezbędnego wsparcia.

**Nauczyciel pierwszego kontaktu
Nauczyciel mistrz, ekspert, mentor
Pedagog zdolności w każdej szkole**

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Maria Łojek-Kurzętkowska

VI Liceum Ogólnokształcące w Gdyni

IX Liceum Ogólnokształcące w Gdyni

Konstrukcja podmiotu w procesie edukacyjnym

Analiza dotyczy roli systemu edukacyjnego w Polsce w odniesieniu do zjawiska **podmiotowej autokreacji**.

Pierwsza część artykułu stanowi prezentację dwóch paradoksów w kwestii podmiotowości na gruncie estetycznego paradygmatu wychowania (poszukiwanie i zatracanie siebie)..

W drugiej – zagadnienie paradoksów podmiotowości oraz pojęcie twórczości zostają odniesione do założeń **polskiego systemu edukacyjnego (bunt i uśrednianie)**.

Omówienie dotyczy w szczególności rozbieżności pomiędzy celami świadomie zakładanymi w procesie edukacyjnym a **rzeczywistymi, nieuświadomionymi rezultatami działań edukacyjnych**.

Dobre praktyki psychoedukacji
i kształcenia uczniów zdolnych

Twórczość jako źródło szczęścia. Koncepcje psychologii pozytywnej a praktyka psychoedukacji

Autorka opisuje główne teorie i koncepcje psychologii pozytywnej, podejmując temat **pozytywnych emocji, szczęścia i kreatywności**.

Teoria poszerzającej i budującej funkcji pozytywnych emocji zakłada, że doświadczanie pozytywnego afektu poszerza ludzką kreatywność.

Opisywany związek pomiędzy szczęściem a kreatywnością pokazuje, jak zwiększać życiową satysfakcję.

Teoria sugeruje, że szczęśliwi ludzie stają się bardziej usatysfakcjonowani, ponieważ rozwijają swoje zasoby, takie jak kreatywność w celu polepszenia jakości życia.

Autorka prezentuje swój **własny model pozytywnych interwencji dla praktyków**, którzy są zainteresowani stosowaniem psychologii pozytywnej w swojej pracy.

„Trening Szczęścia”

CELE:

1. pozytywna diagnoza – z uwzględnieniem ćwiczeń identyfikujących zasoby: mocne strony i pozytywne dyspozycje (ich poznanie stanowi punkt wyjścia do pracy w dalszych częściach programu);
2. pozytywna prewencja, czyli wspieranie kompetencji i sił osobowościowych, wskazywanie, jak ich używać przy planowaniu i realizacji celów osobistych.

ODDZIAŁYWANIA:

1. moduł I – *Ja poznawane* – polega na rozwijaniu poczucia własnej tożsamości i świadomości własnych zasobów poprzez autorefleksję rozciągającą się na kontinuum od *ja aktualnego* (jaki jestem) do *ja potencjalnego* (jaki mogę być);
2. moduł II – *Ja poznające* – bazuje na doświadczeniach dotyczących „estetyzacji dnia codziennego”, polega na kontemplacji tego, co „tu i teraz”; jest to zestaw ćwiczeń obejmujących zmysłowe przeżywanie siebie i otoczenia;
3. moduł III – *Ja działające* – moduł ma charakter couchingowy; siła czerpana jest przede wszystkim z wiedzy oraz doświadczeń własnych;

Skoro ludzie dorośli mogą wpływać na własne poczucie szczęścia (w zakresie 40%), pielęgnując je w sobie i aktywnie wpływając na otaczający świat, to dlaczego nie wprowadzać interwencji pozytywnych do praktyki edukacyjnej i nie kształcić pozytywnych umiejętności w młodych ludziach?

Dlaczego nie rozpocząć w szkołach „Edukacji do szczęścia”, opierającej się na nauczaniu młodzieży tego, na czym polega szczęśliwe i dobre życie oraz jak mu sprzyjać?

Działania rozwijane w nurcie psychologii pozytywnej to nowy sposób ujmowania natury człowieka jako dobrej, silnej i dążącej do wzrostu. Może być to także dobra propozycja dla każdego ucznia czy wychowanka.

Katarzyna Śliwińska

Zespół Szkół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Gimnazjum i Liceum Akademickie w Toruniu

W stronę zdolności.

Psychologia w praktyce pracy z uczniem zdolnym

W badaniach i publikacjach dotyczących uczniów zdolnych coraz częściej akcentuje się **konieczność szczególnego wsparcia, jakie szkoła powinna zapewnić uzdolnionej młodzieży.**

Artykuł przedstawia projekt pracy z uczniem zdolnym przygotowującym się do uczestnictwa w olimpiadach i konkursach.

Program skupia się na rozwijaniu kompetencji interpersonalnych, jak również intrapersonalnych.

Założenia programu wspierają ideę, jaka leży u podstaw organizacji konkursów i olimpiad. Jest ona rozumiana jako **impuls do pogłębiania wiedzy, ale i rozwoju wymienionych wyżej kompetencji.**

Osiągnięcie zakładanych celów programu wydaje się mieć dużo większe znaczenie niż sam sukces mierzony zajęciem określonego miejsca w klasyfikacji czy zdobyciem nagrody.

To właśnie wiedza i coraz bardziej cenione na rynku pracy tak zwane **umiejętności miękkie** będą w przyszłości stanowiły o powodzeniu zawodowym zdolnych uczniów.

PROGRAM PRACY PSYCHOLOGA

(równoległe z przygotowaniem ucznia zdolnego do olimpiady)

- Motywacja
- Radzenie sobie z niepowodzeniami
- Perfekcjonizm
- Stres

Małgorzata Augustynowicz, Edyta Bugaj- Brauze, Paweł Chariasz,
Mariusz Kamiński, Bożena Kmiecik, Anna Rygielska, Arkadiusz
Stańczyk, Anna Zaklikiewicz

Zespół Szkół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Gimnazjum i Liceum Akademickie w Toruniu

Nauczanie przez działanie, czyli dlaczego lubimy pracować metodą projektów

Metoda projektu jest stałą pozycją oferty dydaktycznej i wychowawczej. Jako ważna metoda **nauczania i uczenia się przez działanie** jest realizowana na różnych poziomach, od projektów krótkoterminowych, przedmiotowych wynikających z założeń autorskich programów nauczania po długoterminowe, interdyscyplinarne, prowadzone we współpracy z innymi nauczycielami, rodzicami oraz różnymi instytucjami.

Zastosowanie projektu w edukacji jest nie tylko **jedną z aktywizujących metod kształcenia**, ale wręcz **strategią dydaktyczną**, która według Mirosława S. Szymańskiego sprowadza się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie (za: Paris, Ayres 1997).

Oprócz wspierania rozwoju umiejętności poznawczych warto uwrażliwiać uczniów na problemy środowiska naturalnego, współczesnych społeczeństw, kwestie zdrowotne i profilaktyczne, co jest możliwe dzięki stworzeniu warunków do podejmowania przez uczniów działań prospołecznych w postaci różnych form wolontariatu oraz uczestnictwo w akcjach profilaktycznych i humanitarnych.

Należy pamiętać, że **kluczem do sukcesu w metodzie projektu** jest przekonanie uczniów, żeby przejęli odpowiedzialność za wykonywanie zadań określonych w przedsięwzięciu.

Nauczyciel nie powinien być jedynym ekspertem w danej dziedzinie i odtwórcą podręcznikowej wiedzy. Jego rola w znaczącym stopniu sprowadza się do stworzenia warunków pracy uczniów, motywowania, towarzyszenia im w procesie kształcenia i partnerowania w dochodzeniu do celu oraz dzielenia się radością z odnoszonych sukcesów.

Izabela Deptuła

Zespół Szkół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Gimnazjum i Liceum Akademickie w Toruniu

Gazeta szkolna jako metoda rozwijania motywacji i zainteresowań uczniów

Gazeta szkolna jest formą, w której jest miejsce na szeroko rozumianą twórczość uczniowską. Przynosi korzyści uczniom, szkole i nauczycielom.

Każde wydanie można potraktować jako odrębny projekt, który zrealizowany w zespole uczy odpowiedzialności i terminowości, kształcąc określone zachowania społeczne.

Uczniowie, przystępując do pracy nad wydaniem gazety, kierują się różnymi motywacjami – od rozwijania swoich pasji, postrzegania pracy w redagowaniu jako wartości autotelicznej, do egoistycznych i niskich pobudek.

Jaki gazeta szkolna przynosi pożytek? Ogromny! Uczy sumiennego spełniania dobrowolnie przyjętych zobowiązań, uczy planowania pracy, opartej na zrzeszonym wysiłku rozmaitych ludzi, uczy śmiałości w wypowiedaniu swych przekonań, uczy przyzwoitego sporu w argumentach, a nie w kłótni, wprowadza jawność, gdzie bez gazety myszkuje plotka i obmowa, ośmiela nieśmiałych, uciera nosa zbyt pewnym siebie – reguluje i kieruje opinią – jest sumieniem gromady. [...]

Gazeta zbliża, wiąże klasę czy szkołę, dzięki niej poznają się tacy, którzy nie znali się zupełnie, i wysuwa na widownię tych skupionych, którzy potrafią wysławić się w ciszy z piórem w rękę, przekrzyczani będąc w hałaśliwej dyspucie.

Janusz Korczak (1921, s. 6)

Zdolności twórcze uczniów
jako ważny komponent
rozwoju uzdolnień

Odpowiedzialna Kreatoligencja® jako kompetencje dla przyszłości. Podejście integralne

W przyszłości edukacja dla twórczości będzie kluczowym zagadnieniem dla rozwoju ludzi i społeczeństwa.

W artykule omówiono Komponentowy Model Twórczości opracowany przez Klause K. Urbana. W modelu tym **twórczość jest rozumiana jako przejaw najwyższej formy inteligencji.**

Odpowiedzialna Kreatoligencja®

W koncepcji tej uwzględniono złożone powiązania osobowościowe i społeczne oraz ich wpływ na twórczość.

Model ten może być także podstawą do opracowania odpowiednio szerokich – nieograniczonych tylko do prostych treningów twórczości – programów edukacyjnych stymulujących rozwój twórczego i inteligentnego myślenia i działania wszystkich, a nie tylko zdolnych uczniów.

Twórczy Zachód, twórcza Polska? Rozważania o społeczno - kulturowych uwarunkowaniach rozwoju kreatywności

- Jakie są najlepsze społeczno - kulturowe warunki rozwoju twórczości i kreatywności jednostek i grup?
- Jakie okoliczności społeczne, gospodarcze, kulturowe i inne stymulują twórczość dojrzałą i wybitną, a jakie je hamują?
- Gdzie, na przestrzeni wieków, najlepiej rozwijała się twórczość wybitna?

Poziom inteligencji emocjonalnej a zdolności twórcze

Opracowanie dotyczy poszukiwania związku między zachowaniami inteligentnymi emocjonalnie a czynnikami zachowań transgresyjnych.

Podkreśla się szczególną rolę informacyjną i motywującą emocji w stymulowaniu działań człowieka, w tym szczególnie twórczych i innowacyjnych.

Wzrost zdolności w zakresie emocjonalnego wspomaganie myślenia sprzyja wyższej preferencji następujących czynników zachowań transgresyjnych:

- innowacji w projektowaniu nowych rozwiązań
- motywacji do wzbogacania kompetencji – wiedzy, umiejętności i doświadczenia
- odwagi w podejmowaniu nowych zadań.

Rozwijanie potencjału uczniów uzdolnionych kierunkowo

Bernadeta Didkowska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dlaczego kształcenie wizualne powinno być edukacją ku przyszłości?

Każda kultura tworzy rodzaj **filtru**, przez który należy postrzegać świat i konstruować znaczenia. W ten sposób wpływa na **percepcję człowieka**, która od zawsze była **funkcją doświadczenia i wiedzy**.

Dzisiaj młodzi ludzie oscylują między fikcją a rzeczywistością, przedkładając obrazową rzeczywistość medialną nad samą rzeczywistość.

Współczesność dostarczyła im nowe „maszyny widzialności”, które z jednej strony pozwalają oglądać światy dotychczas niedostępne dla ludzkiego oka, z drugiej zaś pozwalają tworzyć obrazy „realne” niebędące rzeczywistością.

Wymaga to **nowych zdolności odbiorczych**.

Młodzi ludzie doświadczają sztuki na swój sposób.

Głównym narzędziem obserwacji i „notowania” świata jest komórka wyposażona w aparat fotograficzny i kamerę.

W ten sposób młode pokolenie, w potocznym doświadczeniu, nie tylko **uczy się**, ale przede wszystkim **szuka okazji do wyrażania swoich myśli i emocji**.

Jest to działalność bardzo autentyczna, jednak powstająca zbyt spontanicznie i często pozbawiona treści, jako że żadne powszechne instytucje nie uczą kultury wizualnej. Dlatego w edukacji młodego pokolenia **właśnie ten obszar jego działalności może być podstawą edukacji ku przyszłości**.

Kamila Lasocińska

Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

Dylematy życia codziennego osób uzdolnionych artystycznie

Podjęta została analiza aktywności osób uzdolnionych artystycznie, która jest szczególnie złożona i wielowymiarowa, gdyż wiąże się z wyrażaniem swojej osobowości w sposób innowacyjny i niekonwencjonalny.

Działania artystyczne wymagają bowiem często naruszania pewnych norm i oczekiwań społecznych, co wywołuje napięcia, konflikty i dylematy w relacjach twórców z otoczeniem.

Trudności te mogą się stać przyczyną wielopoziomowego rozwoju osoby, gdyż wymagają przekraczania własnych ograniczeń i barier.

Analiza biografii absolwentów studiów artystycznych ukazała konflikty będące rezultatem wielokierunkowych dążeń, zainteresowań i celów, a zatem wiążące się z potrzebą rozwoju.

Realizację aspiracji związanych z posiadanymi zdolnościami utrudniały różnorodne ograniczenia dotyczące warunków pracy zawodowej czy odpowiedzialności za rodzinę. Niektóre dążenia okazały się wewnętrznie sprzeczne i trudne do pogodzenia (np. potrzeba wspólnoty i dążenie do indywidualizmu). Realizacja zdolności artystycznych była szczególnie trudna w aspekcie odnajdywania stabilizacji zawodowej, ale również uzyskiwania akceptacji ze strony najbliższego otoczenia dla indywidualnych poszukiwań twórczych.

W codziennych doświadczeniach osób zdolnych pojawiają się wewnętrzne i zewnętrzne ograniczenia.

Jednostka doświadcza konfliktów i dylematów, które wywołują różnorodne pytania i rozterki egzystencjalne, wymagają przekraczania siebie, transgresji, wychodzenia poza oczekiwania innych, poszukiwania własnej drogi do spełnienia i refleksyjnego kształtowania własnej biografii.

Elżbieta Frołowicz

Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku

Rozwój muzyczny dziecka wczesnoszkolnego i jego stymulacja

Autorka zwraca uwagę na konieczność znajomości specyfiki rozwoju muzycznego przez nauczycieli I etapu edukacji jako niezbędnego warunku jego **stymulacji**.

Okres ten w życiu dziecka – jak pokazują wyniki badań w zakresie psychologii i pedagogiki muzycznej – ma ogromne znaczenie dla rozwoju jego zdolności muzycznych.

Muzyka odgrywa istotną rolę, oddziałując szczególnie silnie na sferę emocjonalną i estetyczną. W życiu jednostki może ona mieć różne znaczenie i pełnić odmienne funkcje, jednak rozwój muzyczny – proces złożony, wielopoziomowy i ciągły – jest zjawiskiem powszechnym i przejawia się już od pierwszych miesięcy życia człowieka.

Repertuar oddziaływań nauczycielskich służących rozwijaniu potencjału informatycznego uczniów gimnazjum

Podstawa programowa ogranicza swobodę nauczyciela w zakresie wyboru treści związanych z realizacją przedmiotu podczas „podstawowych zajęć lekcyjnych”, natomiast nie ogranicza podejmowania dodatkowych działań służących wspomaganie umiejętności czy zainteresowań uczniów.

Rozpoznawanie predyspozycji uczniów oraz czynności związane z szeroko pojętą indywidualizacją kształcenia są niezwykle ważne dla rozwoju ucznia.

W związku ze znacznym wpływem zajęć informatycznych na **przygotowanie jednostki do życia w społeczeństwie informacyjnym** istotne jest podjęcie działań służących diagnozie oraz ocenie stanu realizacji zajęć informatycznych na poziomie szkolnym.

Jak pracować ze zdolnymi?

**Poradnik dla nauczycieli
i rodziców**

Marcin Braun, Maria Mach

Przez rozbudzanie
zainteresowań
do odkrywania zdolności

Podtrzymywanie i rozbudzanie ciekawości to główne zadanie rodziców i nauczycieli.

Warto organizować lekcje, na których uczniowie mniej zainteresowani ćwiczą w grupach czy indywidualnie podstawowe umiejętności, a zdolni poznają nowe zagadnienia, nauczyciel zaś dzieli swój czas pomiędzy oba typy grup.

Gdy szkoła jest „podajnikiem wiedzy”, zabija ciekawość uczniów.

Pytamy, aby się dowiedzieć; odpytujemy z tego, co sami już wiemy.

Uczniowie potrzebują intelektualnej samodzielności, a nie większej liczby informacji.

Nie każde zadanie wymagające myślenia jest trudne.

Obraz piątkowej uczennicy przeszkadza dziewczętom w rozwijaniu swoich pasji.

Wysoka średnia ocen nie wyklucza zdolności, ale nie jest też ich dowodem.

Jedną z najważniejszych zalet kół przedmiotowych to spotkanie rówieśników o podobnych zainteresowaniach

Nauczyciel jest niezbędny, aby porządkować wiedzę i nauczyć mądrego stawiania pytań.

Pasja jest zaraźliwa...

Rozdział 2

Ciekawość to nie wszystko,
trzeba jeszcze popracować
– jak mądrze motywować dzieci do pracy
nad rozwojem zainteresowań

„Co zaproponować zdolnemu uczniowi?” - „Udział w konkursie lub olimpiadzie”.

Na pierwszy rzut oka to bardzo **dobre** rozwiązanie.

Po pierwsze

– mobilizuje. Terminy kolejnych etapów wyznaczają rytm pracy. Wiadomo, na kiedy trzeba umieć, i wiadomo, czego trzeba się nauczyć.

Po drugie – szybko można zobaczyć rezultaty pracy.

Po trzecie – można się zmierzyć z innymi. Konkurs przecież nie tylko sprawdza wiedzę, ale pozwala też ustalić, kto wie więcej, a to dla wielu uczniów ma olbrzymie znaczenie.

Zachęcanie do pracy przez rywalizację ma swoje **złe strony**.

Przede wszystkim istnieje ryzyko, że emocje związane z możliwością prześcignięcia innych i potwierdzenia własnej wyższości staną się dla uczniów ważniejsze niż sam przedmiot zmagania.

zdolny ≠ olimpijczyk

Nie każdy zdolny lubi konkursy.

Jeśli kroczymy od sukcesu do sukcesu, to najprawdopodobniej prawdziwe problemy omijamy szerokim łukiem

Między łatwym sukcesem a pouczającą porażką...

Najważniejszy jest rozpęd

Dobrze jest, gdy każda odpowiedź podsuwa kolejne pytania.

Entuzjazm można wyzwolić w każdym uczniu.

Młody człowiek rzadko rozwija się liniowo, nieprzerwanie zwiększając swoje możliwości.

Wiele czynników składa się na jego dojrzewanie: zdrowie, emocje, relacje ze środowiskiem i wszystkie te sprawy, o których znaczeniu bardzo często zapominamy. Oczekiwanie, że po pierwszym ważnym sukcesie kolejne będą następować regularnie i nieprzerwanie, jest dla młodych ludzi naturalne. Dorośli powinni mieć świadomość, że marsz do przodu rzadko odbywa się po linii prostej.

Sam rozwój zdolności intelektualnych jest bardzo nieregularny, ma swoje „przyspieszenia” i „wyhamowania”, a czasem momenty zupełnego „zastoju”. Jedne i drugie są bardzo potrzebne – pozorny zastój jest często czasem ugruntowywania zdobytych umiejętności czy elementem ożywczej dla umysłu „trójpolówki”.

Rozwoju zdolnego ucznia nie da się zaplanować!

Okres dorastania jest z natury rzeczą **okresem prób i błędów**, czasem, gdy świadomość tego, co ważne, dopiero się kształtuje, gdy nieoczekiwane zmieniają się zainteresowania, a dużą rolę we wszystkich działaniach odgrywają **emocje**.

Tymczasem właśnie najzdolniejsi są zmuszani do przyjęcia „dorosłych” zasad organizacji pracy – planowania rozwoju, sztywnego dostosowywania zadań do założonych celów.

Bezsprzecznie warto uczyć pracowitości i wytrwałości, ale nie można oczekiwać, że uczeń niczym medalowy zawodnik będzie regularnie wygrywał zawody i bił kolejne rekordy.

Nie można też oczekiwać od szesnasto- czy siedemnastolatka, że pozostanie wierny swoim pasjom sprzed roku czy dwóch. Już sama ciekawość sprawia, że bardzo łatwo jest porzucić ukochaną w gimnazjum geografię na rzecz fizyki, na której trop zaprowadziła nas geologia.

W gruncie rzeczy, zdolność **przenoszenia uwagi** i zainteresowania na pokrewne dziedziny jest miernikiem **intelektualnej otwartości**.

Nie należy więc przywiązywać się zbyt mocno do własnych planów związanych z dziećmi.

Jeśli rzeczywiście mamy im towarzyszyć w rozwoju, a nie planować za nich przyszłego życia, musimy się nauczyć stać o krok z tyłu i akceptować ich rozsądne wybory.

Rozdział 3

Zdrowo zaniębaj swoje dziecko
– jak nie przesadzić ze stymulacją,
czyli o straconym dzieciństwie

Kluczem do powodzenia w dorosłości jest **edukacja**.

Aby właściwie przygotować dzieci do zmagania z ciągle zmieniającą się rzeczywistością, musimy im zapewnić możliwie **wszechstronne wykształcenie**.

Czasem napędza nas do działania **ambicja**, chęć zapewnienia dziecku wszystkiego, czego sami nie mogliśmy zdobyć, a czasem **bezradność**, bo przecież nie bardzo potrafimy sobie wyobrazić, jak będzie wyglądał świat, w którym przyjdzie żyć naszym dzieciom.

Uczymy więc dzieci trochę „na wyrost” i często ogromnym kosztem. Cała nauka i dorastanie stają się czymś w rodzaju potężnej rodzinnej inwestycji. Ciężar tej wiedzy bywa dla młodych ludzi trudny do udźwignięcia.

Nadmiar zajęć to obciążenie, a nie wsparcie.

Duży wybór zajęć jest jak menu w restauracji – trzeba wybierać!

Także zdolne dziecko musi się czasem ponudzić.

Widząc, jaką aktywność dziecko wybiera samodzielnie, rozpoznamy jego zainteresowania i zdolności.

Młodzi ludzie nie powinni mieć poczucia, że dorośli wszystko za nich wymyślą, przygotują i zorganizują.

Porażki nie grożą zdolnym? Nic bardziej mylnego!

Im większy nacisk na rywalizację i wygrywanie, tym łatwiej o porażkę i tym trudniej sobie z nią poradzić.

Trzeba dać dziecku odczuć, że rozumiemy je i wspieramy.

Nie każdy jest szczególnie uzdolniony, ale każdy ma jakieś uzdolnienia.

Rozdział 4

Inny, czyli jaki
– kłopoty z życiem społecznym

Jeden ze **stereotypów** dotyczących dzieci zdolnych mówi, że wszystkie mają kłopoty w kontaktach społecznych.

Nie jest to prawda – można znaleźć wiele uzdolnionych dzieci i nastolatków doskonale funkcjonujących w swoim środowisku. Jest jednak faktem, że w tej grupie **problemy z życiem społecznym zdarzają się stosunkowo często.**

Zapobiegać tym kłopotom trzeba już w wieku przedszkolnym, a decydującą rolę odgrywają tutaj rodzice. Powinni jak najwcześniej dbać o kontakty społeczne dziecka. Zabawa z rówieśnikami jest znacznie ważniejsza niż opanowywanie kolejnych umiejętności poznawczych.

Poczucie osamotnienia, niepewność i nieśmiałość w kontakcie z rówieśnikami bywają mylnie odbierane jako przejaw zarozumiałości.

Poczucie inności to duży ciężar dla nastolatka.

Bardzo ważne, aby nauczyciele nie etykietowali ucznia.

„Prymus” i „zdolny leń” to dwa stereotypy na temat uczniów zdolnych.

W grupie zdolnych zdolny jest wreszcie zwyczajnym człowiekiem.

Jednym z najtrudniejszych wyzwań tego okresu jest problem **samooceny**. Wielu nauczycieli sądzi, że zdolny uczeń z natury rzeczy powinien mieć o sobie wysokie mniemanie.

Po pierwsze, zdolni uczniowie patrzą na każdy poczyniony krok nie z perspektywy postępu, którego dokonali, ale tego, jak wiele muszą jeszcze dokonać.

Po drugie, w grupie rówieśników osiągnięcia w nauce zwykle nie wzbudzają uznania. Tak więc pod względem wielu kryteriów młody człowiek wcale nie wyróżnia się *in plus*.

Trzeba zwrócić uwagę na **sposób oceniania i nagradzania**. Ważne, żeby uczniowie mieli poczucie, że ocena jest dla nich przede wszystkim informacją, a nie wyrokiem czy nieodwołalną opinią wyższej instancji. Pozwala to uniknąć wielu problemów – od wyklócania się o punkty na klasówce, przez załamania pogorszeniem wyników, do spoczęcia na laurach w przypadku bardzo dobrych ocen.

W walce z uprzedzeniami najlepiej sprawdza się wspólna praca.

Gdy zdolni współpracują z innymi, bywają **liderami lokalnych inicjatyw**. Zwykle wyrastają z nich nie tylko **dobrzy naukowcy**, ale też znakomici **popularyzatorzy**. W codziennych kontaktach z ludźmi są wolni od zarozumiałości czy niepokoju, lepiej też znoszą niepowodzenia czy brak sukcesów, bo nie nagrody i pochwały napędzają ich do pracy. **Bywa, że się z tym rodzą, a bywa, że uczą ich tego mądrzy rodzice i nauczyciele.**

Kiedy dziecko wie lepiej

Niektórzy nauczyciele sądzą, że nie są już potrzebni swoim zdolnym uczniom.

Dorośłym zdarza się zapomnieć, że ich wiedza – miejscami płytsza – jest zwykle znacznie rozleglejsza.

Możemy bez żalu rozstać się z rolą ekspertów.

Rozmowa jest niedocenioną formą kontaktu z uczniem.

Zdolni uczniowie potrzebują życzliwych, ale krytycznych uwag.

Rozmawiać ze zdolnym może i nauczyciel, i rodzic; trzeba tylko pamiętać, że potrzebują tego obie strony.

Nie tylko specjalista może zasugerować dziecku, żeby aktywniej zajęło się swoją dziedziną.

**Trener nie skacze dalej od zawodników, ale umie sprawić,
aby oni skakali coraz dalej.**

Warto podtrzymywać dziecięcą ciekawość i pozwalać młodym ludziom pracować samodzielnie.

Zabawa może być bardziej twórcza niż zorganizowane zajęcia.

Współpraca nierzadko bardziej owocna niż rywalizacja.

Przygotowanie do niepowodzeń jest ważniejsze niż nastawianie na sukces.

**Może dzięki temu zdolny uczeń spędzi swoją młodość
i przyjemnie i pożytecznie?**

Nie ma sprzeczności między życiem szczęśliwym a życiem pełnym sukcesów naukowych czy artystycznych, nie ma więc sprzeczności pomiędzy wychowaniem do jednego i drugiego.

Dziękuję za uwagę :)